

Guia didàctica de *Trifulkes de la KatalanaTribu*

de Víctor Alexandre, música de Toni Xuclà, lletra de Joan Vilamala i direcció de Pere Planella.

Autoria de la guia didàctica: Roger Cònsul amb l'assessorament del Museu d'Història de Catalunya

Índex de la proposta didàctica

- Sinopsi de l'obra..... p. 3
- Resum de les escenes de l'obra..... p. 4
- Informacions i orientacions per al professorat.... p.5
- Sobre la proposta didàctica..... p.6

- Activitats relacionades amb el fet teatral:
convencions del text teatral, conflicte de les
escenes, personatges, elements de la posada en
escena..... p. 7

- Activitats relacionades amb el contingut històric de
l'obra de teatre..... p. 28

- Textos annexos del Museu d'Història de
Catalunya..... p. 37

TRIFULKES DE LA KATALANATRIBU

(sinopsi)

La Nguéa, una catalana d'origen africà, ha d'estudiar la història de Catalunya per a un examen, i per estudiar d'una manera més divertida, s'ha emportat la seva àvia, acabada d'arribar del Camerun per una operació a la vista, al Teatre Nacional de Catalunya. Però l'àvia no entén ni un borrall de català i la Nguéa se les haurà d'empescar per fer-li entendre a la seva àvia la història del seu país, Catalunya. Al teatre es troben quatre actrius que faran diversos personatges per ajudar-la en la seva empresa.

Resum de les escenes de l'obra

ESCENA 1: INTRODUCCIÓ. Presentació de les 4 actrius i de la Nguéa i la seva àvia, i de la intenció d'explicar la Història de Catalunya.

ESCENA 2: SETGE DE BARCELONA DE L'11 DE SETEMBRE DE 1714 explicat per unes rates molt simpàtiques.

ESCENA 3: ELS NOSTRES AVANTPASSATS EN 3 MIN: Ibers, fenicis, grecs, romans, visigots, àrabs... Els catalans tenim la sang "mestissa"...

ESCENA 4: GUIFRÉ EL PILÓS. NAIXEMENT DE LA NACIÓ. Llegendes de les 4 barres passada per la comèdia.

ESCENA 5: L'ABAT OLIBA i el "pactisme" (cançó); i els noms dels Comtes de Barcelona: els Berenguer Ramon o els Ramon Berenguer...

ESCENA 6: JAUME I EL "CONQUERIDOR". Jaume I, de vell, confon les seves "conquestes" (les de territoris i les amoroses)

ESCENA 7: EXPANSIÓ PER LA MEDITERRÀNIA (cançó). Els peixos de la Mediterrània porten les 4 barres dibuixades a la cua.

ESCENA 8: ELS ALMOGÀVERS I ROGER DE FLOR. Pantomima sobre l'assassinat a traïció de Roger de Flor, a Constantinoble.

ESCENA 9: LA PESTA. (cançó) Una imatge actual fa evident que al continent africà encara avui hi ha epidèmies com la de la pesta.

ESCENA 10: Una possible nit de noces dels REIS CATÒLICS...

ESCENA 11: LA GUERRA DELS SEGADORS. Malestar dels pagesos i la Generalitat (Pau Claris) envers els abusos dels soldats espanyols a Catalunya. I resposta del Comte Duc d'Olivares des de Madrid.

ESCENA 12: TRACTAT DELS PIRINEUS. Els reis Felip IV i Lluís XIII, fent de jardiners, es reparteixen la Catalunya Nord.

ESCENA 13: GUERRA DE SUCESSIÓ (cançó) Reapareixen les rates, just després de la derrota, i fan referència al DECRET DE NOVA PLANTA.

ESCENA 14: REVOLUCIÓ INDUSTRIAL I RENAIXENÇA CULTURAL (cançó).

ESCENA 15: SEGLE XX (cançó)

ESCENA 16: FINAL. SEGLE XXI. Trobada entre la Nguéa i Jaume I en un espai indefinit del temps.

Informacions i orientacions per al professorat

Sobre l'obra:

<http://zitzaniateatre.wordpress.com/>

Sobre l'autor:

www.victoralexandre.cat

Sobre l'autor de la música original:

<http://www.tonixucla.com/>

Sobre el director:

http://ca.wikipedia.org/wiki/Pere_Planella_i_Reixach

Sobre la proposta didàctica

Anar al teatre i submergir-se en la proposta escènica que es representa sobre l'escenari ha de ser primer de tot una experiència lúdica, gratificant, sensible i a poder ser, intel·ligent de cara al públic. Creiem que *Trifulkes de la KatalanaTribu* té aquestes tres condicions. És una proposta plena de joc actoral, de bellesa escènica i d'emoció de cara al públic, que permet, a més, aprendre la història del nostre país. És per això que la proposta didàctica de *Trifulkes de la KatalanaTribu* té un caràcter obert i ample, i aborda l'obra des de perspectives diferents:

1- Perspectiva del fet teatral: *Trifulkes de la KatalanaTribu* és un text teatral i un espectacle, i creiem fonamental que l'alumnat aprengui les diferències entre **llegir teatre** i **mirar teatre**. Així doncs, introduïrem els conceptes i les convencions d'un text teatral: el "diàleg" i les "acotacions", saber què és una "escena", com es construeix un "personatge", una "situació", saber veure els "conflictes"... També creiem fonamental que l'alumne prengui consciència de la transformació del text en espectacle i que sàpiga distingir i valorar els diferents elements d'una posada en escena: l'escenografia, la il·luminació, la música, la gestualitat en la interpretació i la caracterització dels personatges...

2- Perspectiva del contingut històric: *Trifulkes de la KatalanaTribu* és una obra de teatre que explica la història de Catalunya d'una manera lúdica, intel·ligent i sensible. I com que la voluntat de l'equip artístic ha estat sempre la d'ensenyar aquesta història, hem cregut necessari dedicar una part de les propostes didàctiques a treballar aquest contingut de l'obra d'una manera també lúdica, intel·ligent i sensible, a partir del text, les cançons i els personatges de l'obra.

Activitats relacionades amb el fet teatral

1- convencions del text teatral

El teatre és l'art de l'acció en directe: en un espai i en un temps presents i ficticis (representats) hi arriben uns personatges que, tot dialogant, ens mostren un conflicte i el fan evolucionar mitjançant l'acció en present. La gran majoria de textos teatrals tradicionals es basen per una convenció determinant: el diàleg, que és el text principal. En el teatre, la trama de l'argument, mai no és explicada sinó que és viscuda (o reviscudada) en directe, ben al contrari que la literatura en prosa (narrativa o novel·la), que utilitza la narració en primera o tercera persona. Atenció, els personatges, en el seu present sí que poden explicar coses del passat als seus companys d'escena, però aquesta narració d'uns fets sempre formarà part del present fictici, del diàleg de l'escena, tal com passa a la vida real quan algú ens explica alguna història.

Tot i això, i fora del present de l'escena, fora de l'intercanvi de rèpliques dels personatges, existeix un altre tipus de text teatral, no principal sinó secundari, que sí que és del tot narratiu i descriptiu. Són frases que serveixen per marcar el lloc on passa l'escena, o les entrades i sortides dels personatges, i fins i tot les accions que es fan sense parlar. D'aquests textos no dialogats se'n diuen acotacions o didascàlies.

A *Trifulkes de la Katalana Tribu* hi trobem els dos tipus de text, el principal: els diàlegs, i el secundari: les acotacions. Però també hi ha un altre tipus de text que no és ni diàleg ni acotació sinó narració dita directament al públic. Són els monòlegs de la Nguéa, la noia protagonista, que ens serveixen per contextualitzar una escena o canviar d'època. Com a exemple dels tres tipus de text teatral que apareixen a *Trifulkes de la Katalana Tribu*, llegiu el següent fragment:

(...) **NGUÉA:** La història de Catalunya es pot dividir de moltes maneres, però jo ho l'he dividida en dues: abans de 1714 i després de 1714. Catalunya ja no torna a ser la mateixa després del 1714. Catalunya perd les seves llibertats nacionals en la Guerra de Successió. A partir d'aleshores s'imposen les lleis de Castella i també s'imposa la llengua castellana.

ESCENA 2

Barcelona. 1 de Setembre de 1714. La Ciutat continua assetjada per les tropes de Castella

ÀGATA (carregada amb coses de menjar): Mira què porto, Rata Montserrat!

MONTSERRATA: Oh, Déu meu! D'on t'ho has tret, això, Rata Àgata?

ÀGATA: Del port. Hem saquejat un vaixell anglès. (...)

Les "escenes" són intervals concrets dins la narració global del drama, i normalment ajuden a organitzar i ordenar la progressió d'aquesta narració. Durant molt de temps, quan en el teatre regnava la regla de la "unitat d'espai" (que diu que el drama només ha de passar en un sol espai: una casa, una habitació, etc.) les escenes les marcaven l'entrada o la sortida d'escena d'algun personatge. Els grans canvis en la trama, canvis de lloc o temporals, eren els "actes". De fet, abans fins i tot s'aprofitava un canvi d'acte per tancar cortines, canviar l'escenografia, fer una pausa per al públic, etc. i quan es tornava a aixecar el teló, la trama continuava però sovint en un altre espai i dies o mesos després. Avui en dia, en el teatre modern, els

canvis de lloc o els trencaments en el temps sovintegen molt més, i per tant els dramaturgs d'ara prefereixen suprimir l'organització en "actes" i proposar tots els canvis com a escenes diferents. El que ha de quedar clar és que un canvi d'escena significa sempre un canvi en la progressió lògica del drama.

Trifulkes de la Katalana Tribu només es divideix en "escenes", i aquestes sempre suposen un trencament espacial i temporal. Sempre que s'acaba una escena, avancem cap al futur; les escenes són diferents capítols de la Història de Catalunya. A diferència d'una obra que expliqui una sola faula ordenada amb escenes, *Trifulkes de la Katalana Tribu* explica moltes petites faules per conformar una visió divertida de la nostra Història. Així, l'obra seria com un llibre de contes, on cada capítol (cada escena) té un principi i un final deslligats i independents dels altres, amb personatges llocs i temps diferents. A continuació podeu veure com la llista d'escenes correspon a moments històrics diferents:

ESCENA 1: PRESENTACIÓ

ESCENA 2: L'11 DE SETEMBRE DE 1714

ESCENA 3: ELS NOSTRES AVANTPASSATS EN 3 MINUTS

ESCENA 4: GUIFRÉ EL PILÓS.

ESCENA 5: SEGLES IX I X. BERENGUERS RAMON I ABAT OLIBA

ESCENA 6: JAUME I EL CONQUERIDOR.

ESCENA 7: EXPANSIÓ PER LA MEDITERRÀNIA (cançó).

ESCENA 8: ELS ALMOGÀVERS I ROGER DE FLOR.

ESCENA 9: LA PESTA (cançó)

ESCENA 10: NIT DE NOCES DELS REIS CATÒLICS.

ESCENA 11: LA GUERRA DELS SEGADORS.

ESCENA 12: EL TRACTAT DELS PIRINEUS

ESCENA 13: GUERRA DE SUCCESSIÓ I DECRET DE NOVA PLANTA

ESCENA 14: REVOLUCIÓ INDUSTRIAL I RENAIXENÇA (cançó)

ESCENA 15: SEGLE XX (cançó)

ESCENA 16: EPÍLEG I FINAL.

2- conflicte de les escenes

El conflicte és el fet contundent que fa moure tota obra literària. Normalment en tota obra de creació, l'autor planteja una "situació" principal (un lloc, uns personatges que fan alguna cosa) que es veurà afectada o modificada per algun fet de pes que succeeix. Aquest fet de pes és el desencadenant del "conflicte", i normalment és tan important que a partir d'allà, res no pot tornar a ser igual. Quan aquest "conflicte" apareix, els personatges poden reaccionar de moltes maneres diferents. És per això que diem que el desenvolupament de la trama argumental no és res més que l'evolució d'aquests personatges en relació a l'evolució del conflicte principal i els altres conflictes que puguin aparèixer.

La majoria d'obres literàries tenen un esquema clàssic: Plantejament, nus i desenllaç. En el "plantejament" se'ns presenta una situació principal i l'arribada del gran conflicte. El "nus" és l'evolució del conflicte i la transformació dels personatges i de la situació a partir d'aquest conflicte. I el "desenllaç" és el final (feliç o dramàtic) de tot plegat: de la situació, del conflicte i dels personatges. L'evolució del conflicte durant l'obra, a més, ha de saber mantenir l'atenció de l'espectador o del lector, ha de suggerir-li expectatives, possibilitats, ha d'obrir-li la imaginació, fins al final.

Com que *Trifulkes de la Katalana Tribu* no és una obra que expliqui una sola història, no té un conflicte principal contundent i importantíssim sinó que és cada escena que té el seu o els seus conflictes independentment de les altres. Sí que és cert, però, que l'obra planteja una "situació" principal amb un petit conflicte comunicatiu anecdòtic. El plantejament de l'obra ens el deixa clar:

"La Nguéa ha d'estudiar història de Catalunya per un examen, i ha pensat que per fer-ho d'una manera divertida, li explicarà l'examen a la seva àvia arribada del Camerun. Però és clar, la seva àvia no entén ni un borrall de català. Com s'ho farà la Nguéa per fer-se entendre?"

Sí que hi ha, però, conflictes diferents en cada escena històrica. Per exemple aquest gran conflicte còmic d'un Guifré el Pilós ferit de mort...

MIRÓ (sempre molt cerimoniós): Necessitem un escut, pare.

GUIFRÉ: Un escut? Quina mena d'escut?

GUIFRÉ BORRELL: Un escut que identifiqui el territori.

GUIFRÉ: I què voleu, ara, que em posi a dibuixar? (Intentant alçar-se:) No vull dibuixar, vull pixar.

MIRÓ: Però, pare, què feu?

GUIFRÉ: Tu ets beneït o ho fas veure, fill? Intento anar a pixar fora de la tenda.

OFICIAL: Però comte, si us esteu morint...

GUIFRÉ: No us ha dit mai ningú que sou un prodigi donant ànims?

A més, també hauríem de citar aquí que *Trifulkes de la Katalana Tribu* té una estructura dramàtica que no és la clàssica exposada abans sinó que juga amb diferents plans dramàtics, diferents nivells de narració:

a) Pla del present: La Nguéa i l'àvia van al TNC a estudiar Història de Catalunya (com el públic real). Allà es troben diferents actrius que els faran conèixer els personatges principals de la nostra història.

b) Pla històric: Les diferents escenes amb els protagonistes de la Història de Catalunya que presencien la Nguéa, l'àvia i el públic. Èpoques diferents, situacions diferents, conflictes diferents...

c) barreja de plans: La barreja de plans s'esdevé quan la Nguéa intervé enmig d'una escena encarnant-se en algun personatge històric o també quan la pobra àvia és segrestada per alguns personatges de la història i la Nguéa l'ha d'anar a buscar. Present i passat es mesclen en una mena de viatge màgic en el temps que ens porta a espais i moments d'un xoc de pensaments meravellós.

De sobte, s'apaga el llum, se sent un soroll i torna la claror. La NGUÉA obre els ulls i veu passar, ajudant-se amb un bastó, en JAUME I. Aquest, que està cercant la seva dona, no la veu.

JAUME I: Violant! Violant, que ets aquí, reina meva? Com et trobo a faltar! *(Tot d'una es gira i descobreix la NGUÉA:)* Qui ets tu, nena?

NGUÉA: Jo? La Nguéa. I tu ets el rei Jaume I el Conqueridor, oi?

JAUME I: És clar! A veure si ens aclarim, maca. Tu d'on vénis?

NGUÉA: Del segle XXI.

JAUME I: Del segle XXI? Doncs mira, ja que ets aquí, te'n diré una de fresca. No m'agrada gens el que heu fet els catalans del futur.

NGUÉA: Nosaltres? Per què?

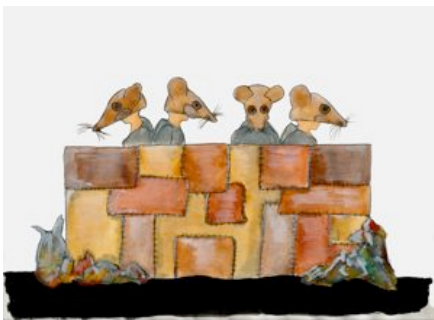
JAUME I: Vatua l'olla! Es pot saber què heu fet amb els meus regnes? El regne de València, les Illes, la Catalunya del Nord... Però què heu fet?

NGUÉA: No ho sé, rei en Jaume. Quan jo vaig néixer ja m'ho vaig trobar.

3- personatges

Els personatges són presències corporals de l'escena que parlen, gesticulen, es mouen, i d'aquesta manera fan avançar l'acció: porten notícies de fora, reaccionen davant una determinada injustícia o conflicte. Una cosa és clara: tots els personatges que apareixen en una escena tenen una causa justificada per ser-hi, ja siguin els protagonistes de l'obra, els personatges secundaris, o aquells que només fan petites intervencions. Tots tenen la seva missió, i és important. Un altre tema: cada personatge té una manera de ser i aquesta pot ser estudiada mitjançant *allò que diu* (el text en sí), i també mitjançant el *com ho diu*. En aquest terreny del "com" hi entren mecanismes de l'art d'interpretar, i aquests mecanismes engloben la parla i l'entonació, i també la gestualitat, la corporeïtat o el moviment. Tampoc hem d'oblidar que el vestuari també és un element que ens pot dir moltes coses sobre un personatge. Sovint

diem que alguns personatges són "complexos". Això vol dir que s'assemblen molt a les persones de carn i ossos que trobem a la vida real, que mai són senzilles ni estàtiques, al contrari: els humans evolucionem i tenim contradiccions. Però també existeixen un tipus de personatges més senzills, en diem "arquetips" i moltes vegades els podem comparar amb les caricatures. D'arquetips n'hi ha de molt famosos: l'avar, el fanfarró, el criat que té gana, la jove presumida, el nostàlgic, el vell verd...

A *Trifulkes de la KatalanaTribu* no hi trobarem personatges massa complexos ja que aquest tipus de personatges necessiten aparèixer en moltes escenes i tenir el temps suficient per evolucionar, canviar, contradir-se... En canvi, a *Trifulkes de la KatalanaTribu* gairebé tots els personatges només apareixen en la seva escena, en el seu moment històric. Tampoc vol dir que tots els personatges de l'obra siguin "arquetips" o caricatures. La Nguéa, però, és diferent: en el seu viatge va aprenent coses i això l'acaba decidint a voler assolir un somni:

NGUÉA (*al públic*): (...) Voleu que us digui un secret? (...) M'agradaria molt ser presidenta de Catalunya. De debò, m'agradaria molt. És un somni que tinc. No sé pas si mai es farà realitat, però em faria molt feliç. La gent m'hauria de votar, és clar. Em votariéu, vosaltres? Qui em votaria? A més, fixeu-vos. No hi ha hagut mai cap dona que fos presidenta del país ni tampoc cap persona que tingués el meu color de pell. És a dir, que seria la primera dona presidenta de Catalunya i també la primera presidenta negra. Tot de cop.

4- elements de la posada en escena:

Primer de tot és essencial que els alumnes sàpiguen veure les diferències entre "text teatral" i "posada en escena". Un dramaturg, normalment escriu l'obra de manera solitària, i en canvi una posada en escena gairebé sempre és un acte grupal, d'equip. És clar que un text teatral sempre té la intenció clara de convertir-se en espectacle en viu mitjançant una posada en escena, però és important que l'alumne distingeixi la naturalesa diferent de les dues creacions dramàtiques. I és important perquè ha de quedar clar que qualsevol "posada en escena" sempre resulta una *lectura determinada de l'obra*. Això vol dir que de la mateixa obra se'n poden fer tantes posades en escena com gustos hi ha al món. Cada director, amb el seu equip, potencia unes determinades opcions en detriment d'unes altres, i d'aquí en naixen les diferents lectures, que, com que sempre suposen "punts de vista", sempre resulten ideològiques.

En una posada en escena hi intervenen molts llenguatges artístics independents: la interpretació d'actors, l'escenografia o les arts plàstiques, la il·luminació, la música, el vestuari... Tots aquests llenguatges han d'intentar entendre's, confluïr i tenir la mateixa intenció: servir la determinada lectura del text. Un espectador crític sap valorar com el director ha fet servir tots els diferents llenguatges escènics per tal que la seva lectura particular arribi a l'espectador. I és clar, l'espectador crític sap que la tria i la potenciació d'aquests elements mai és gratuïta: sempre respon a lectures i voluntats estètiques i ideològiques: la tria d'un tipus de decorat o un altre, el color d'un vestit, la disposició dels actors damunt l'escenari, el fet que en un determinat moment soni una música... Totes aquestes opcions (i tantes d'altres) responen a la voluntat intencionada del director de voler mostrar una determinada lectura d'un text qualsevol.

Activitats

Text teatral

- 1- Abans de saber res de *Trifulkes de la Katalana Tribu*, escriu un text breu sobre què et suggereix el títol. Per què s'utilitzen les "k"? Quin podria ser l'argument? (activitat a partir de 12 anys)
- 2- Del següent text de l'obra subratlla en blau el "diàleg" i subratlla en verd les "acotacions" (activitat a partir de 8 anys)

ESCENA XI

En la seva nit de noces, FERRAN i ISABEL entren al dormitori reial. FERRAN, no està gaire catòlic, o sigui, no gaire fi... Vaja: que no es troba bé

ISABEL: ¿Y es muy anciana esta tradición catalana?

FERRAN: Quina tradició?

ISABEL: Esa de que en la noche de bodas es la novia quien lleva en brazos a la habitación al rey de Catalunya y Aragón.

FERRAN (poc convincent): Ui, sí, una tradició molt antiga. No sé si va néixer a la Garriga o a Vilajuïga.

ISABEL (exhausta, deixa FERRAN al llit): Pues vaya tradición... ¡Por Dios, como pesas! No la encuentro apropiada para refinadas infantas alavesas.

FERRAN (ficant-se al llit i posant-se un estrenyecaps): Ai, em sento tan abaltit i esmarrit que no tinc esma de treure'm el vestit per ficar-me al llit.

ISABEL (juganera, mentre es desvesteix): Pues yo sí que me quitaré la ropa, haber si esta noche mi rey me arropa... (Sospirant:) Ai, no sabes lo contenta que estoy de que nos hayamos casado y que sin conocernos nos hayamos enamorado. Mira si soy feliz, Fernando, que ahora mismo correría por los salones de Palacio bailando.

3- Digueu quina diferència hi ha entre els següents textos. Són diàleg, textos narratius, acotacions...? (activitat a partir de 10 anys)

a)

ACTRIU 2: Els almogàvers van foragitar els turcs, i aleshores Roger de Flor, a més de casar-se amb Maria de Bulgària, la neboda de l'emperador Andrònic, es va convertir en Cèsar de l'imperi, general en cap de tots els exèrcits. Durant un temps tot va anar bé, però el príncep Miquel, fill d'Andrònic i futur hereu de l'imperi, que odiava els catalans i tenia molta enveja de Roger de Flor, li va parar un parany per matar-lo: el va convidar a un gran banquet i el va tractar com un gran amic. Quina llàstima que aquell dia Roger de Flor no volgués escoltar la seva dona. Ella li va demanar que no anés a veure al príncep Miquel, perquè tenia el pressentiment que podia ser una ensarronada, però ell no li va fer cas.

b)

Interior de Palau. JAUME I, molt envellit i encongit, amb barnús i sabatilles, i agafat del braç d'un CRIAT, creua l'estança per anar a muntar a cavall. Els espera el CONSELLER

c)

ACTRIU 2: "Trifulkes", que vol dir esdeveniments, conflictes

ACTRIU 3: ... peripècies, aventures...

ACTRIU 4: "de la Katalanatribu",

ACTRIU 1: la tribu dels catalans.

ACTRIU 3: Una tribu amb mil anys d'història

ACTRIU 2: Déu n'hi do les coses que han passat en mil anys.

d)

GUIFRÉ: Per què robes?

PAU: Per poder menjar.

GUIFRÉ: No se t'ha acudit mai de treballar?

PAU: No trobo feina, senyor.

GUIFRÉ: No trobes feina? Deslligueu-lo! Et proposaré una cosa. En lloc de castigar-te, farem que et sigui assignada una terra amb eines per treballar-la en un comptat de frontera. I tu, a canvi, hauràs de defensar la terra dels atacs dels musulmans.

4- Llegeix la següent escena de l'obra i fes-ne un resum. El resum estarà escrit en un estil narratiu. Després agafa el teu resum com a base argumental per escriure altre cop l'escena, però ara a la teva manera. (activitat a partir de 12 anys)

Estança reial. ISABEL està asseguda mentre dues DAMES la pentinen respectuosament tot fent esforços per defugir la fortor que desprèn. La reina es grata sovint per tot arreu.

ISABEL: Y decidme, damiselas, ¿qué orden os ha dado Fernando, que con tanto esmero me estáis peinando?

DAMA 1: El rei Ferran ens envia perquè avui és la vigília d'un gran dia.

DAMA 2: Potser us abelleix un bon massatge abans del vostre feliç maridatge.

ISABEL: ¿Damas catalanas, ocupando el lugar de nobles damas castellanas?

DAMA 1: És propi d'un nuvi ardent fer a la núvia un bell present.

ISABEL: ¿Y en qué consiste tal presente, que no puede ser traído por un simple sirviente?

DAMA 2: Sorpresa, sorpresa. Sou molt impacient, estimada altesa. És un present que ve de lluny i que no hi cap en un puny.

DAMA 1: Avui l'han portat de Roma, perquè resplendiu com una poma.

ISABEL: Que detall, en época de carestía, rendirme tan generosa pleitesía.

DAMA 2: Justament afalagar-vos, és el que el rei espera..., regalant-vos una banyera.

ISABEL (contrariada): ¿Una bañera? ¿En verdad habéis dicho una bañera o he oído una palabra que no era?

DAMA 1: Si accediu a banyar-vos, potser deixareu de gratar-vos.

ISABEL: ¿Bañarse, quién? ¿Yo? Eso no lo precisa mi esbeltez. Soy una princesa, no un pez.

DAMA 2: Només es tractaria... d'una mica d'aigua cada dia.

ISABEL: ¡Jamás oí semejante tontería! ¿Qué es lo que pretendéis, jóvenes damas, que me salgan escamas?

DAMA 1: Però, altesa, demà és la vostra nit de noces, i els mals efluvis foragiten els nuvis.

ISABEL: Ni hablar. Yo, al año, sólo dos veces me baño. En mayo en Castilla y en diciembre en Sevilla.

DAMA 2 (després d'un breu silenci): I ja està?

ISABEL: ¿Os parece poco? A lo sumo, antes de retirarme a mi aposento, accederé a que me pongáis un ungüento.

DAMA 1: Però, estimada altesa, una capa d'ungüent no és un bon invent, perquè com més capes us poseu més forta olor fareu.

ISABEL: He dicho que quiero un ungüento. De Arabia ha llegado una novedad, que dicen que es un portento.

DAMA 2 (allunyant-se d'ISABEL, mirant al públic i sospirant com si parlés amb ella mateixa): Pobre rei Ferran...

DAMA 1 (en el mateix to): Ell, que té un nas tan gran...

FERRAN: Isabelita!!!

ISABEL: (a les dames) fuera, fuera! (anant-lo a buscar sortint del quadre) Fernando!!!

5- En Víctor Alexandre, autor de l'obra, es declara un escriptor i

periodista "catalanocèntric" i independentista. L'has vist aquest independentisme de l'autor en l'obra? En quins elements? (activitat a partir de 10 anys)

Conflicte de les escenes

6- Especifica quin és el conflicte d'aquests diferents fragments d'escena (activitat a partir de 12 anys):

a)

MARIA (fora:) Sóc la Rata Maria! (Entra:) El duc de Berwick i els francesos han entrat Barcelona!

ÀGATA: Que bé, segur que porten menjar!

MONTSERRATA: Però tu no tens dignitat o què? Ets una rata botiflera. Només t'interessa tenir la panxa ben plena.

CARLOTA: Quants són els francesos?

MARIA: Prop de cinquanta mil homes.

ÀGATA: Cinquanta mil formatges! Brie, rocafort, camembert, gruyère, petit coeur... Ai que em marejo...

b)

JAUME I: Ah, quin plaer tenir-te a prop, Teresa Gil de Vidaure.

TERESA: Vós digueu, rei En Jaume, i veuré si us puc complaure.

JAUME I: Voldria... jugar.

TERESA: Jugar? A què, rei estimat?

JAUME I: A... a fet i amagar pels camins de Valldaura.

TERESA: Però en el vostre estat, majestat, això no us pot pas escaure.

JAUME I: No? Per què no?

TERESA: Perquè... perquè...

JAUME I: Per què?

TERESA: Perquè... podrieu caure.

c)

SEGADOR 1: Heu de fer alguna cosa, president Claris! Naltros no tenim diners per allotjar, alimentar i vestir les tropes castellanques en sa guerra contra França!

SEGADOR 2: Saquegen les cases, calen foc a les esglésies, cremen casulles, calzes, patenes...!

PAU CLARIS: Ho sé, segadors. I us demano paciència. Estic negociant amb França per tal que ens ajudi a fer fora aquestes tropes.

SEGADOR 1: Amb França? De França no es pot esperar res de bo, president. Si deixem que los francesos entrin a Catalunya fugirem del foc per caure a les brases!

PAU CLARIS: També ho sé, però ara mateix necessitem els francesos. Nosaltres sols no podem lluitar contra Castella. Tinc la intenció de convertir Catalunya en una república sota protecció francesa.

Creus que tots els conflictes de l'obra tenen una base històrica real? Per què? Creus que una obra literària que expliqui un fet històric ha de servir al 100% aquest fet històric?

7- Una "situació" es defineix per un lloc on hi ha uns personatges que fan alguna cosa. A partir que aquesta situació es presenta pot arribar el conflicte i d'aquí una escena. Inventa situacions originals (diferents de les de l'obra) per cada moment històric següent. (activitat a partir de 10 anys)

JAUME I EL CONQUERIDOR.

LA GUERRA DELS SEGADORS.

LA PESTA

LA REVOLUCIÓ INDUSTRIAL

Un cop pensades les situacions, series capaç d'inventar-te també un conflicte que arribés a constituïr una escena (amb final o desenllaç)?

8- Llegeix la següent sub-escena i digues si està estructurada amb "plantejament, nus i desenllaç". (activitat a partir de 8 anys)

Darrerries del segle IX. Interior d'una gran tenda de campanya. Guifré el Pilós està estudiant uns mapes. Entra un soldat portant un reu amb les mans lligades a l'esquena.

HOME 3: Aquest home és un lladregot de camins, comte Guifré.

PAU (de genolls a terra amb les mans lligades): Us demano pietat, senyor. No ho faré més.

HOME 3 (donant-li un cop): Calla bergant

GUIFRÉ: Per què robes?

PAU: Per poder menjar.

GUIFRÉ: No se t'ha acudit mai de treballar?

PAU: No trobo feina, senyor.

GUIFRÉ: No trobes feina? Deslligueu-lo! Et proposaré una cosa. En lloc de castigar-te, farem que et sigui assignada una terra amb eines per treballar-la en un comptat de frontera. I tu, a canvi, hauràs de defensar la terra dels atacs dels musulmans.

PAU: Oh, senyor, no sabeu com us ho agraeixo.

GUIFRÉ: Jo, de tu, no estaria tant content. La vida a la frontera és molt perillosa. Si treballes i protegeixes la terra durant trenta anys, serà teva per a sempre.

PAU: Gràcies, senyor. No us decebré.

GUIFRÉ: Te'n pots anar, ets lliure.

PAU: Soc lliure! Soc lliure...!!!

9- Sabries dir si hi ha algun conflicte en la sub-escena següent? Quin? Té alguna peculiaritat especial aquest intercanvi de rèpliques? Pensa bé si realment és un "diàleg". (a partir de 10 anys)

ACTRIU 2: Al cap de molts anys van començar a venir els fenicis i els grecs i els romans. Els romans ens van ensenyar el llatí i a fer clavegueres i ponts i carreteres i camins per fer-hi passar els carros.

ACTRIU 1: També en van venir d'altres: els visigots i els àrabs. Amb els àrabs vam aprendre astronomia, medicina i matemàtiques, i també a regar les hortes...

ACTRIU 4: En aquella època hi va haver moltes guerres entre àrabs i cristians. Finalment van guanyar els cristians i els àrabs se'n van anar. Va ser aleshores quan va començar a néixer la nació catalana.

Personatges

10- Fem un experiment i un càsting. Experiment: abans de saber res de l'obra, has d'imaginar com són els següents personatges i buscar una fotografia en algun diari o revista per cada un d'ells. Càsting: després de treballar i veure l'obra has de fer exactament el mateix experiment d'abans. (a partir de 8 anys)

Un treballador d'una fàbrica textil

Guifré el Pilós

President Pau Claris

Isabel la Catòlica

Abat Oliba

Lluís XIII de França

Verdaguer

Un almogàver

President Macià

Jaume I

Quines diferències hi ha entre els dos grups de fotos? Quines expectatives t'havies creat i què penses dels personatges un cop ja saps la seva història? T'has adonat de la quantitat de personatges masculins que hi ha en l'obra? Per què deu ser això?

11- Tot i que en l'obra, Berenguer Ramon II apareix com un nen juganer, intenta definir amb tres adjectius com devia ser el Berenguer Ramon II real. Fes-ho a partir del següent fragment d'escena. (a partir de 8 anys)

ACTRIU 2: Es veu que aquest, Berenguer Ramon II, va fer matar son germà quan anava pel bosc...

BERENGUER RAMON II: Què?

ACTRIU 2: Sí. En aquella època hi havia morts molt misterioses...

BERENGUER RAMON II: Que jo vaig matar el meu germà?

NGUÉA: La història et coneix com a Berenguer Ramon, el Fratricida.

BERENGUER RAMON II: I jo que em volia dir "el Virtuós" o "el Victoriós". (Imaginant-s'ho, molt solemne:) O per exemple: Berenguer Ramon II, el Guapot. O Berenguer Ramon II, el Simpaticot.

12- Dibuixa un almogàver a partir de descripció que en fa la Nguéa (a partir de 8 anys):

NGUÉA: Els almogàvers eren soldats mercenaris al servei dels regnes cristians (...) Eren gairebé invencibles però em sembla que feien més por per la seva pinta que no pas per les seves armes. Anaven mal afaitats i no sabien fer res més que lluitar. A més, vivien als boscos i dormien al ras. No els agradava muntar a cavall, lluitaven a peu, i abans d'una batalla, per animar-se i espantar l'enemic, colpejaven les seves armes contra les pedres fins que saltaven espurnes i llençaven crits terribles

13- Fes de director d'escena. Llegeix el següent text i digues quins consells li donaries a l'actriu que ha de fer d'Isabel la Catòlica. I a les Dames? També pots fer el mateix exercici imaginant-te com seria el vestuari que hauria de portar aquesta reina. (a partir de 8 anys)

DAMA 2: Justament afalagar-vos, és el que el rei espera..., regalant-vos una banyera.

ISABEL (contrariada): ¿Una banyera? ¿En verdad habéis dicho una banyera o he oído una palabra que no era?

DAMA 1: Si accediu a banyar-vos, potser deixareu de gratar-vos.

ISABEL: ¿Bañarse, quién? ¿Yo? Eso no lo precisa mi esbeltez. Soy una princesa, no un pez.

DAMA 2: Només es tractaria... d'una mica d'aigua cada dia.

ISABEL: ¡Jamás oí semejante tontería! ¿Qué es lo que pretendéis, jóvenes damas, que me salgan escamas?

DAMA 1: Però, altesa, demà és la vostra nit de noces, i els mals efluvis foragiten els nuvis.

ISABEL: Ni hablar. Yo, al año, sólo dos veces me baño. En mayo en Castilla y en diciembre en Sevilla.

14- Fes el mateix exercici d'imaginació amb l'actor que faria de Conde Duque d'Olivares. (a partir de 8 anys)

VIRREI: La gente en Cataluña se niega a dar más dinero a las guerras de Castilla, la sublevación está a punto de estallar y yo ya no puedo contenerlos más. Por otra parte, conde-duque, vuestras tropas cometen muchos desmanes.

OLIVARES: Sois un blando, virrey. Castilla necesita más dinero. Nuestras arcas están vacías.

VIRREI: Cuanto lo siento, conde-duque. Si hay algo que yo pueda hacer...

OLIVARES: ¿Vos? Limitaos a defender la corona de Castilla en Cataluña, para eso sois el virrey.

VIRREI: Pero es que temo por mi vida, conde-duque. Vuestra orden de que se prescindiese de las Constituciones catalanas ha indignado a la población.

OLIVARES: El propósito de su majestad el rey Felipe IV es claro: allanar Cataluña. Mano dura, virrey, mano dura. Ese es mi consejo.

15- Després de veure l'obra quins creus que són els tres personatges més positius? I els tres més negatius? Per què? (a partir de 10 anys)

Posada en escena

16- Un cop hagi vist la posada en escena de l'obra i valorat el llenguatge escenogràfic que utilitza, pensa com haguessis plantejat tu els espais escènics de les diferents escenes que et proposem a continuació. Fes-ne un disseny i justifica'l. (a partir de 12 anys)

ESCENA 2: BARCELONA, 11 DE SETEMBRE DE 1714. (RATES)

ESCENA 4: GUIFRÉ EL PILÓS I LA CREACIÓ DE L'ESCUT DE CATALUNYA.

ESCENA 10: NIT DE NOCES DELS REIS CATÒLICS.

ESCENA 12: EL TRACTAT DELS PIRINEUS

17- En l'obra hi apareixen uns personatges de caire més seriosos o dramàtic (fins alguns herois èpics) i altres personatges més còmics. La "construcció corporal" d'uns i altres no té res a veure. Assageu, per exemple, com haurien de caminar aquests diferents personatges (a partir de 8 anys)

Jaume I (vell)

Roger de Flor (heroi)

Ferran el Catòlic (malalt)

Les rates de 1714

Berenguer Ramon II (nen)

Comte Duc d'Olivares (dictador)

Lluís XIII Rei de França (amanerat)

Virrei Dalmau de Querat (poruc)

Un almogàver (salvatge)

Un segador (algú enfadat)

Després de caminar, penseu que també els podeu assajar fent altres accions. Tot serveix per conèixer millor el personatge. Assageu-los rient, plorant, seient, aixecant-se, bevent, menjant, saludant... Un cop els hagueu "mogut" durant una bona estona, què tal si els hi poseu veu?

Quines veus tindran uns i altres? Penseu de provar-ho sempre fent alguna acció determinada.

18- Abans d'anar a veure l'obra, proveu d'aprendre-us de memòria un dels tres monòlegs següents. A l'hora de dir-lo en veu alta, feu que algun company estigui pendent dels gestos que feu amb les mans, i que us imiti (només els gestos). Veureu quin riure! Després, quan sigueu dins el teatre veient l'obra i arribi el moment del monòleg que hagueu triat, fixeu-vos bé amb els gestos que fan les actrius i compareu-los amb la vostra actuació (a partir de 8 anys):

ACTRIU 4: Fixeu-vos si érem importants, i cregudets, que Roger de Llúria, almirall de la flota catalana, va dir: "No crec que cap peix de la Mediterrània gosi alçar-se sobre el mar si no porta a la cua un escut o un senyal amb les quatre barres".

NGUÉA: Així va morir Roger de Flor, a traïció. I els almogàvers que l'acompanyaven van morir de la mateixa manera. Va ser terrible... A Catalunya, en aquella època les guerres, la misèria i les epidèmies de pesta van matar moltíssima gent. Sabeu que la pesta va fer que del mig milió de persones que hi havia aleshores Catalunya en morís gairebé la meitat?

ISABEL (sospirant): El amor es así. Un gorrión lo trae a tu ventana cuando amanece... y tienes que frenar a tu corazón, porque se torna saltarín y se estremece. (*Agafant-li la mà i posant-se-la al cor:*) Oh, Fernando, escucha como late este joven y ardiente corazón, que se agita soñando y pierde la razón.

19- L'espectacle *Trifiulkes de la KatalanaTribu* barreja diferents estils interpretatius: màscares, interpretació de cançons, teatre de text, pantomima... L'escena de l'assassinat a traïció de Roger de Flor, per exemple, està representada amb la tècnica de la pantomima. Què és la pantomima? Sabeu quan es van començar a representar? Sabeu si en alguna època van estar prohibides? (a partir de 10 anys)

Proveu de fer-ne una vosaltres també: representeu entre uns quants el següent text, i recordeu que només podeu utilitzar gestos i sons (i algú que narri o digui el text, si voleu). Sobretot, fixeu-vos en els petits detalls: reaccions i intencions dels personatges... Després podeu comparar la vostra actuació amb la de l'obra.

ACTRIU 2: Els almogàvers van foragitar els turcs, i aleshores Roger de Flor, a més de casar-se amb Maria de Bulgària, la neboda de l'emperador Andrònic, es va convertir en Cèsar de l'imperi, general en cap de tots els exèrcits. Durant un temps tot va anar bé, però el príncep Miquel, fill d'Andrònic i futur hereu de l'imperi, que odiava els catalans i tenia molta enveja de Roger de Flor, li va parar un parany per matar-lo: el va convidar a un gran banquet i el va tractar com un gran amic. Quina llàstima que aquell dia Roger de Flor no volgués escoltar la seva dona. Ella li va demanar que no anés a veure al príncep Miquel, perquè tenia el pressentiment que podia ser una ensarronada, però ell no li va fer cas.

20- La il·luminació és molt important a l'hora de crear ambients, i un ambient especial afecta fortament a l'emoció que sent el públic. Quan sigueu dins el teatre mirant l'obra, fixeu-vos en aquest aspecte de la posada en escena. Quina llum té una escena de guerra? i una d'alegre? I un concert? Ara bé, la il·luminació elèctrica dels teatres comença al segle XIX. Com s'il·luminava abans? A quina hora s'anava al teatre abans que s'inventés la llum elèctrica? Com es creaven els ambients? (a partir de 12 anys)

21- La música original de *Trifulkes de la KatalanaTribu* és del compositor i guitarrista Toni Xuclà. En aquest aspecte hem de dir que hi ha dos tipus de composicions musicals: 1) les "cançons", que ens expliquen aspectes concrets de la història o dels catalans, i que en l'obra algunes estan coreografiades, i 2) els "arranjaments", que són petites composicions que ajuden a crear un ambient o un acudit escènic, vesteixen un petit moment de l'obra o enforteixen un discurs, etc.

Pel que fa a les "cançons" us proposem de crear la vostra pròpia coreografia del tema principal de l'espectacle, *Som la KatalanaTribu*. Podeu crear-la de bell nou i al vostre gust, o us podeu inspirar en la lletra de la cançó, que diu així (a partir de 8 anys):

SOM UN AHIR DE LA HISTÒRIA,
UN AVUI QUE VE I SE'N VA.
SOM PRESENÇA, SOM MEMÒRIA,
SOM EL POBLE CATALÀ.

DE TRIFULKES, NO ENS EN
MANQUEN
I SOVINT FEM D'ESCARRÀS;
LES DERROTES NO ENS ESPANTEN

SOM UN CAS COM UN CABÀS.

**SOM LA CATALANA TRIBU,
AMB L'ALBADA AL CAP DELS DITS.
SOM LA CATALANA TRIBU,
VIA FORA ELS ADORMITS!**

SOM UN POBLE QUE FA GRESCA
AMB CAPGROSSOS I GEGANTS.
A PLE SOL O EN NITS DE FRESCA
BALLEM I ENS DONEM LES MANS.
SOM GENT DE TRABUC I TRACA,
CORREFOC I POLVORÍ,
ENS CAPTIVA EL PA AMB TOMACA
I ELS CALÇOTS ENS FAN DELIR.

**SOM LA CATALANA TRIBU,
AMB L'ALBADA AL CAP DELS DITS.
SOM LA CATALANA TRIBU,
VIA FORA ELS ADORMITS!**

SOM RAFEL DE CASANOVA
XIRINACS I VERDAGUER.
SOM UN POBLE QUE ES RENOVA
I SERÀ EL QUE VULGUI SER.

SOM UNA LLENGUA QUE ES PARLA
MAR ENDINS, SERRES ENLLÀ,
QUE ENS APASSIONA PARLAR-LA
I MÉS SENTIR-LA ENRAONAR

**SOM LA CATALANA TRIBU,
AMB L'ALBADA AL CAP DELS DITS.
SOM LA CATALANA TRIBU,
VIA FORA ELS ADORMITS!**

SOM UNA TERRA, UN PAISATGE,
UN SABER FER, UN TARANÀ,
SOM EL FRUIT DEL MESTISSATGE
QUE VE DE SEGLES ENLLÀ.
SOM UNA NACIÓ D'EUROPA
MOLT ANTIGA, VES PER ON!
PERÒ NO ES CUINEM LA SOPA,
I AIXÍ NO ES POT NAR PEL MÓN.

**SOM LA CATALANA TRIBU,
AMB L'ALBADA AL CAP DELS DITS.
SOM LA CATALANA TRIBU,
VIA FORA ELS ADORMITS!**

Si voleu escoltar la cançó, la podeu trobar en aquest link:

<http://es.filesmap.com/mp3/Ls4R/som-la-katalana-tribu/>

I pel que fa als "arranjaments" musicals, us proposem que quan aneu a veure l'obra al teatre, estigueu atents i descobriu quins qui ha. Després estaria bé que en recordéssiu un mínim de tres, que els sabéssiu descriure musicalment (tipus d'instruments, ritme, sensació...) i penséssiu si responien a alguna determinada intenció escènica: crear un ambient especial, fer un acudit, donar importància en algun moment...

Activitats relacionades amb el contingut històric i social de l'obra de teatre

Tot i que *Trifulkes de la Katalana Tribu* ens explica principalment la història de Catalunya, també creiem que tracta temes socials importants a tractar a classe: la immigració, la convivència, el pes de la dona, les epidèmies mundials, les guerres, la política parlamentària... És per això que les activitats que proposem en aquest apartat les hem volgut emmarcar dins l'àmbit de les Ciències socials i de l'Ètica, no solament en referència a la nostra història. A més a més, també proposem un altre tipus d'activitats més transversals (jocs lingüístics, endevinalles, dibuix de mapes...) que es dirigeixen tant a l'aprenentatge lúdic de dades històriques com a la reflexió d'aspectes bàsics de la convivència entre les persones. En aquestes activitats, doncs, els nens i les nenes adquiriran eines ètiques i de coneixement social per fer-se éssers humans més informats, i per tant més segurs i més lliures.

Activitats

1- Comprova els teus coneixements previs. Primer de tot llegeix el següent text (a partir de 10 anys):

ACTRIU 2: Déu n'hi do les coses que han passat en mil anys.

ACTRIU 4: I tant! Hi ha hagut de tot.

ACTRIU 1: Muralles.

ACTRIU 2: Batalles.

ACTRIU 3: Rondalles.

ACTRIU 4: Revifalles

a) Coneixes alguna muralla o algun castell de Catalunya? Quin? Busca'n imatges a internet.

b) Coneixes alguna batalla important que tingui a veure amb la història de Catalunya? Saps quan va ser?

c) Coneixes alguna rondalla catalana? Explica-la als teus companys.

2- La protagonista de *Trifulkes de la Katalana Tribu*, la Nguéa, és una catalana d'origen africà. Amb la seva àvia parla el Bubi, una llengua de Guinea Equatorial... (a partir de 12 anys)

NGUÉA: La meua àvia es diu Rieka. Va néixer a Guinea Equatorial, però ara viu al Camerún. Ah, i entre nosaltres parlem el Bubi, la seva llengua materna.

a) Saps quantes llengües es parlen a l'Àfrica? I al Camerun? Busca el nom de 10 llengües africanes.

b) Com és que també parlen l'anglès, el francès i l'alemany a l'Àfrica?

c) Creus que és important que es continuïn parlant aquestes llengües originàries d'Àfrica? Per què?

3- De què parla la primera estrofa de la cançó *Som la Katalana Tribu*? Podeu comentar-la a classe o amb el grup d'amics, entre tots, i fer un debat. Quin és el vostre paisatge? Què és un saber fer? Som mestissos els catalans? Què vol dir això de "cuinar la sopa"? (a partir de 10 anys)

SOM UNA TERRA, UN PAISATGE,
UN SABER FER, UN TARANÀ,
SOM EL FRUIT DEL MESTISSATGE
QUE VE DE SEGLES ENLLÀ.

SOM UNA NACIÓ D'EUROPA
MOLT ANTIGA, VES PER ON!
PERÒ NO ENS CUINEM LA SOPA,
I AIXÍ NO ES POT NAR PEL MÓN.

A l'estrofa de la mateixa cançó, hi ha una expressió lingüística típicament catalana que potser no saps: "via fora!" El "via fora" era un crit. Per què es feia servir? D'on ve? Per què ja no es fa servir? T'agrada?

SOM LA CATALANA TRIBU,
AMB L'ALBADA AL CAP DELS DITS.
SOM LA CATALANA TRIBU,
VIA FORA ELS ADORMITS

4- El següent text de la Rata Àgata, de l'escena de l'11 de setembre de 1714, parla de Gibraltar i Menorca (a partir de 10 anys).

ÀGATA: Els anglesos sempre van a la seva. Ells ja han tret el que volien d'aquesta guerra. Han signat un tractat i s'han quedat amb Gibraltar i Menorca.

Saps a quin país pertany Gibraltar? Quina relació hi ha entre Gibraltar i Menorca? Esbrina-ho!

5- Llegeix el següent text de l'obra i comenta raonadament si l'actuació de Guifré el Pilós et sembla encertada (a partir de 8 anys).

GUIFRÉ: Per què robes?

PAU: Per poder menjar.

GUIFRÉ: Hi ha altres maneres d'aconseguir menjar, que no siguin robar i ferir la gent. No se t'ha acudit mai de treballar?

PAU: No trobo feina, senyor.

GUIFRÉ: No trobes feina? Deslligueu-lo! Et proposaré una cosa. En lloc de castigar-te, farem que et sigui assignada una terra amb eines per treballar-la en un comptat de frontera. I tu, a canvi, hauràs de defensar la terra dels atacs dels musulmans.

6- Aquesta cançó explica una història de l'Abat Oliba utilitzant el vers. Quantes síl·labes tenen els versos? (recorda que en català es compta fins a la darrera síl·laba tònica). Escribeu un altre cop la història que explica aquesta cançó però utilitzant la prosa. Et sembla bé el que va fer l'Abat Oliba? Sabies que els catalans vam tenir el primer Parlament polític del món? (a partir de 8 anys)

Quan els senyors dels castells
eren amos de la terra

es barallaven entre ells
i sovint es feien guerra.

El pagès sotmès seguia
malvivint del seu treball
i com més brega hi havia
més hi perdia el vassall.

Per això l'abat Oliba
quan va ser bisbe de Vic
prengué la iniciativa
de resoldre l'embolic
i valent-se del prestigi
i del seu bàcul sagrat
va posar més d'un litigi
contra els homes de combat.

Per poder girar la truita
un pas més va fer l'abat:

sols permetia la lluita
en un temps assenyalat.
Aquesta idea tan seva
va traspasar el Pirineu
i els pactes de Pau i Treva
es varen estendre arreu.

D'aquí arrenquen els Usatges
i el primer Consell de Cent,
dos magnífics arbitratges
que afavorien la gent.
I fins les Corts Catalanes,
el Dret civil català
i el dansar de les sardanes,
són fruit d'aquest tarannà.

7- Hi ha una cançó de l'obra que ens explica que Catalunya als segles XIV i XV va ser atacada per una epidèmia de Pesta que va matar molta gent. De fet, la Pesta aquell temps va reduir la població de tot el continent europeu gairebé a la meitat. Saps què la transmetia? Com es curava? Saps noms d'altres epidèmies tan mortíferes al llarg de la història? Saps si actualment encara n'hi ha, d'epidèmies? (a partir de 10 anys)

8- En l'obra, la majoria d'informacions històriques que es diuen són veritat, però també hi ha situacions inventades. De les següents frases del text de la Reina Isabel la Catòlica, quines et semblen que podrien ser històricament certes, i quines creus que són falses? (a partir de 8 anys)

ISABEL: El futuro de nuestros reinos debemos planificar para conseguir la unidad peninsular.

ISABEL: Yo, al año, sólo dos veces me baño. En mayo en Castilla y en diciembre en Sevilla.

ISABEL: Y si tenemos el control político y religioso nos espera un futuro esplendoroso.

ISABEL: El romanticismo de los catalanes... a las mujeres desmaya en los divanes.

ISABEL: Aunque de Cataluña y Aragón seas el rey, para compensar tu ausencia podrías poner un virrey.

ISABEL: "Tanto monta monta tanto, Isabel como Fernando".

9- El següent text de la Nguéa parla sobre el resultat de La Guerra de

Successió, des del punt de vista dels catalans. Omple els buits d'aquest text utilitzant les paraules de la llista (a partir de 8 anys).

NGUÉA: El 1707 havia caigut el, el 1714 va caure..... i el 1715 ho va fer I el resultat d'això va ser el Decret de, el terrible Decret de Ens va fer molt de mal, perquè el rei va les institucions i les lleis del nostre país i va imposar-hi les de La seva intenció era extingir la nació catalana.

Prohibir

Castella

País Valencià

Mallorca

Decret de Nova Planta (2 vegades)

Catalunya

Felip V

10- Juguem a endevinar i interpretar refranys. Llegeix amb atenció la tornada de la cançó *La revolució industrial*. (a partir de 8 anys)

SI ÉS CERT QUE ELS CATALANS
DE LES PEDRES EN FEM PANS,
TAMBÉ ÉS CERT QUE AMB EL COTÓ
FEM TEIXIT DEL BO I MILLOR.

En aquesta tornada hi ha un refrany referent als catalans. Quin és? Què vol

dir? Saps altres frases fetes que facin referència al caràcter dels catalans? o dels valencians? o dels mallorquins?

Pots buscar-ne aquí:

<http://refranyer.blogspot.com/search/label/Catalunya>

<http://refranys.wordpress.com/>

11- Relaciona els noms de la columna de personatges amb els oficis de la columna de la dreta. Són personalitats catalanes del segle XIX. (a partir de 8 anys)

Jacint Verdaguer	
Dolors Monserdà	
Àngel Guimerà;	Teatre
Pi i Margall	
Josep Anselm Clavé,	Poesia
Marià Fortuny	
Jocs Florals	Política
Enric Prat de la Riba	
Guerra del Carlí	Ciència
Ramon Casas	
Narcís Monturiol	Música
Bases de Manresa.	
Pitarra	Novel·la
Narcís Oller	

12- Ara juguem a fer mapes a partir de les indicacions del text d'algunes escenes. Primer de tot t'has de proveir d'un Atlas (ja que els territoris de Catalunya actualment estan repartits en diferents països) i de tres mapes muts: un mapa (físic o polític) de Catalunya, un mapa (físic o polític) de la Península Ibèrica, i un mapa (físic o polític) del sud d'Europa o dels Països de la Mediterrània. Després t'has de llegir cadascuna de les indicacions que trobaràs en els textos: noms de ciutats, països... I finalment has de marcar

aquests topònims sobre el mapa corresponent per acabar pintant els territoris que va tenir la Corona Catalana en èpoques diferents.

MAPA 1: Mapa de Catalunya. Quin era el territori de la primera Catalunya, allà al segle X? (a partir de 8 anys)

TEXT 1:

GUIFRÉ: (...) Us faig el llegat dels meus dominis a tots quatre fills. Tu, Guifré Borrell, et faràs càrrec de Barcelona-Girona-Osona i tu, Miró, governaràs la Cerdanya, el Berguedà i el Conflent. En Sunifred rebrà l'Urgell i en Sunyer Besalú. Tots els territoris, però, els administraràs tu, Guifré Borrell, que ets el primogènit.

MAPA 2: Mapa de la Península Ibèrica. Quin és el territori d'allò que actualment s'anomena Països Catalans? (Pensa que estan repartits en diferents països) (a partir de 8 anys)

TEXT 2:

DE GUARDAMAR A SALSES
I DE FRAGA A MAÓ
QUE VISQUI EL REI EN JAUME
CONQUERIDOR!

Per ser més precisos pel que fa al territori francès, pots llegir el següent text sobre el Tractat dels Pirineus (1659). (a partir de 10 anys)

ACTRIU 2: ... Lluís XIV de França i Felip IV de Castella van signar el Tractat dels Pirineus. Es van repartir Catalunya contra la nostra voluntat. França es va quedar el Rosselló, l'alta Cerdanya, el Conflent, el Capcir i el Vallespir: la Catalunya Nord. Castella es va quedar amb la resta...

En el mateix mapa d'abans, assenyala ara els territoris que es va quedar França. Creus que el Tractat dels Pirineus segueix en vigor? Per què?

MAPA 3: Mapa del sud d'Europa o dels Països de la Mediterrània. Quins eren els territoris de l'imperi català del segle XIV? (a partir de 10 anys)

TEXT 3:

A l'Edat Mitjana la Mediterrània
fins al segle XV va ser el nostre mar.
A Malta, Sicília, Nàpols i Sardenya,
al Ducat d'Atenes, Neopàtria enllà,
la nostra bandera hi senyorejava,
sota la seva ombra obríem mercats.
Fins i tot els peixos segons el cronista
al llom es pintaven les barres de sang.

13- Continuem jugant i investigant amb mapes i plànols. Primer de tot, però, llegeix la següent frase que diu un "segador":

SEGADOR 1: Heu de fer alguna cosa, president Pau Claris! Naltros no tenim diners per allotjar, alimentar i vestir les tropes castellanques en sa guerra contra França!

Et sona el nom de Pau Claris? A Barcelona, al barri de l'Eixample, hi ha un carrer que es diu Pau Claris. De fet, la majoria de carrers d'aquest barri barceloní tenen noms relacionats amb la història de Catalunya. Investiguem aquests noms? Aconseguim un plànol de Barcelona i busca el barri de l'Eixample. Quan l'hagis trobat busca els següents carrers: c/Entença, c/Muntaner, c/Rocafort, c/Balmes, c/Villarroel, c/Pau Claris, c/Diputació, c/Consell de Cent, c/Aragó, c/València, c/Mallorca, c/Rosselló. Ja els has trobat? Sí? Doncs sàpigues que si relaciones aquests carrers amb el personatge o territori històric que correspongui, aprendràs la nostra història d'una manera ben peculiar. Tens ganes d'investigar? Agafa una enciclopèdia i busca qui van ser aquests personatges. Què van fer perquè els hagin dedicat un carrer? Quan acabis, pots fer el mateix amb la "Via Laietana". Qui eren els laietans? (a partir de 12 anys)

14- Ara ja has vist l'obra i l'has treballada. Pots fer un examen o bé jugar a endevinalles... tu mateix! Comprova la teva atenció i els teus coneixements. Saps la resposta de les següents endevinalles? (a partir de 8 anys)

1- Un soldat brut i pelut, ferotge i salvatge, amb l'espasa curta tot un as perquè dormia al ras, i era mercenari però robust i fort com un armari.

2- Des de Ripoll i amb sang reial, un pinyol du al nom i sempre, sempre, un barret ben alt.

3- És la ciutat on no hi viu cap rata, d'ella en fugen només sentir-ne el nom, no és Hamelin sinó que és catalana, mira el mar i jau sobre un turó.

4-Des de la Generalitat manava, tot valent i esprimatxat, va fer de Catalunya, altre cop un estat, i per això va caure afusellat, al castell de Montuïc, on està enterrat.

5- *És una dona que sempre diu el que pensa i que sempre fa el que vol; tothom l'admira, tothom en parla i tothom la vol. Si me'n dius el nom, com el diu tothom, comprendràs el seu renom* (aquesta endevinalla és la que apareix al final de l'obra).

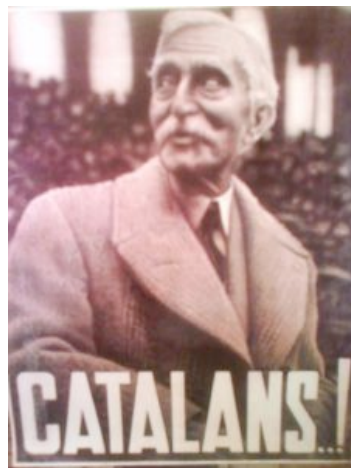
15- Els actors i les actrius han de tenir una memòria d'elefant, oi? I a vegades, segur que tu per algun examen també n'has hagut de tenir molta! Doncs per exercitar-la què millor que proposar-te un repte, a tu i a alguns companys teus. Primer de tot feu un grup. Quan el tingueu format, a veure si sou capaços d'aprendre-us de memòria la lletra d'aquesta cançó. És un rap i per tant, molt recitatiu. Reciteu-la en veu alta davant de tota la classe, o al carrer, o en un dinar familiar, i, si voleu, podeu posar-li la música que més us agradi i el vostre propi estil "raper". (a partir de 8 anys)

Amb Enric Prat de la Riba, nostre «seny ordenador», emprenem la temptativa de recobrar la nació, Pompeu Fabra dignifica la gramàtica com cal i escrivim de mica en mica, en la llengua habitual.	tant aquí com a Madrid. Macià surt al balcó i en un discurs abrandat proclama amb força i braó que els catalans som Estat. La República fa un gest i l'Estatut ens aprova. Ens el tornen més modest, i just superem la prova.	un conflicte armat, cruel. La República es defensa però cau de soca-rel. Una riuada de gent pren el camí de l'exili i fins al Nou Continent hi ha qui cerca domicili. Descalç, al peu d'una rampa, executen en Companys. El feixisme arreu acampa i governa quaranta anys.
Catalunya es recupera, va guanyant envergadura, ni que en Primo de Rivera ens imposi dictadura. Després cau la Monarquia, que mai no ens ha protegit, i un futur nou s'anuncia	Vivim un primer episodi de progrés i llibertat. Mes ai! La revenja i l'odi faran foc de tot plegat. Amb un cop d'estat comença	Quaranta anys de plutocràcia, centralisme i repressió,

que combatem amb audàcia
i cantant el “Diguem no!”
Just ens salvem del naufragi
quan en Franco mor al llit,
després que, sense sufragi,

ell nomeni el Rei a dit.
El president Tarradellas
aquí torna convençut
i diu tot fent tombarelles:

“Jo, també el vull l'Estatut!”
L'Estatut d'Autonomia
que Madrid retallarà.
L'Estatut que avui en dia
ja no ens fa ni fu ni fa.

TEXTOS ANNEXOS DEL MUSEU D'HISTÒRIA DE CATALUNYA

LES ARRELS: (prehistòria – S.VIII)

Sabem que Catalunya està poblada des del paleolític inferior. (a Talteüll es conserva l'Homo Erectus més antic d'Europa. 450.000 anys). Durant el neolític, amb l'ús de l'agricultura i la ramaderia naixen les primeres societats. I són aquestes societats les que troben els fenicis i els grecs quan arriben al territori (VIIa.C.). Els anomenaran els ÍBERS. Al S.IIIa.C. arriben els Romans, que seran el poble que dominarà durant més temps el territori. La seva influència es fa sentir encara avui en la llengua, el dret, la religió, les carreteres. Al S.V. l'Imperi Romà cau i arriben els bàrbars Visigots.

EL NAIXEMENT D'UNA NACIÓ: (S.VIII – S.XIII)

L'any 711 l'exèrcit musulmà envaeix l'Hispania Visigoda. L'exèrcit Carolingi (a França) els atura i marca una frontera, la Marca Hispànica, més o menys al riu Llobregat. Els territoris de Lleida, Tarragona, Balaguer o Tortosa formaran part d'Al-Andalus, mentre que Urgell, Barcelona, Cardona, Vic, Girona, Perpinyà, Carbona, Montpeller... seran territoris cristians (1ers comptats catalans) vinculats a l'Imperi Carolingi. 300 anys més tard tots aquests comptats catalans esdevenen independents, amb la capitania del Comtat de Barcelona. És l'època feudal: rei, església i noblesa manen, exploten i "defensen" els pagesos de la terra. És l'època de l'art romànic. En aquells temps Catalunya comença, pel nord, a la zona d'Occitània, més enllà dels Pirineus. Al segle XII, el comte català Ramon Berenguer IV es casa amb Peronella d'Aragó (els regnes s'uneixen) i comença a reconquerir la Catalunya Nova (Tarragona, Lleida, Balaguer i Tortosa). Tot això enforteix "Catalonia" (mot que apareix juntament amb la llengua catalana escrita i que és com s'anomena per primer cop el nostre territori). Hi ha la figura clau de l'Abat Oliva, que organitza les Assemblees de Pau i Treva, en contra l'abús dels exèrcits i dels senyors feudals i que són l'inici del pactisme, una forma de fer dels polítics catalans.

LA MAR NOSTRA: (S.XIII – S.XVI)

El Rei Jaume I s'oblida d'Occitània i comença una expansió cap al Mediterrani amb la conquesta de Mallorca i València. Aquesta expansió durarà fins al S.XV (Sicília, Sardenya, Nàpols, Malta, Atenes i Neopàtria). És una expansió militar i comercial molt important. Al mediterrani occidental hi havia dues grans potències: Catalunya i Gènova. Aquesta expansió fa molt forta i rica Catalunya i això es nota en molts aspectes: les ciutats es fan grans i es construeixen nous edificis importants (època del gòtic); es

solidifiquen les institucions de govern: Les Corts, La Generalitat i els Consells Municipals; i la literatura catalana té la seva edat d'or: Ramon Llull, Ausiàs Marc, Joanot Martorell.

Al segle XIV (1333), però, arriba la primera epidèmia de Pesta Negra, que marca l'inici d'una crisi demogràfica, econòmica, política i social molt forta. La població es redueix molt, les collites són dolentes, el comerç es para, la gent es queixa, els pagesos de remença es revoltent, hi ha una guerra civil (1462-1472) i amb tot això, l'últim rei del casal català mor sense descendència i arriben els reis del casal de Trastàmara, que venen de Castella. Ferran II, en casar-se amb Isabel I, uneix els regnes de Catalunya i Castella.

A LA PERIFÈRIA DE L'IMPERI (S.XVI – S.XVIII)

En unir-se amb Castella, ràpidament Catalunya es trobarà com a estat propi dins el gran conglomerat que és l'Imperi europeu i mundial dels Àustries (amb seu central a Castella). Serà així fins l'11 de setembre de 1714. Però durant tot aquest temps l'Imperi dels Àustries no deixa d'estar en pugna amb França, i Catalunya, al mig, esdevé una terra de frontera i per tant, de conflictes. Les tropes castellanes s'instal·laran a Catalunya per fer la guerra amb França i això provoca molt malestar, pobresa i injustícies a la població. És així que naix el bandolerisme, i d'aquí sortirà també el conflicte de la Guerra dels Segadors. Per mar, el continu xoc amb l'Imperi Otomà, també castiga la costa catalana i valenciana.

Però per altra banda, com a estat propi, Catalunya manté les seves institucions, que xoquen ideològicament amb el creixent autoritarisme de les monarquies europees. Les Corts Catalanes no veuen bé l'autoritarisme dels reis sinó que són constitucionalistes. La independència de les institucions i les constitucions catalanes és esborrada quan acabada la Guerra de Successió, el nou rei d'Espanya, Felip V, primer rei Borbó, presenta el Decret de Nova Planta.

VAPOR I NACIÓ (S.XVIII – S.XIX)

Al llarg del S.XVIII comença la recuperació de tantes guerres i es posen les bases per la Catalunya Moderna. I és un altre cop gràcies al comerç. S'obre el mercat americà i Catalunya comercia amb vins i aiguardent. (i amb esclaus) Les indústries catalanes s'especialitzen en això, i a poc a poc i cada vegada més, també amb cotó i indians. És per això que, al S.XIX, la industrialització arriba de la mà de la indústria del tèxtil. Arriben les màquines, les fàbriques de vapor i les colònies tèxtils. Tot això canvia la societat. La gent se'n va a viure a les ciutats, que creixen molt, i van a treballar a les fàbriques, cosa que fa aparèixer noves classes socials (nova burgesia i classe obrera). A la vegada, però, el S.XIX, també és un segle de guerres, i en gran part degudes al model d'Estat liberal i centralista espanyol. La resposta catalana a aquest model d'estat té diferents cares: el tradicionalisme carlista, el republicanisme federal i el

proteccionisme (tots ells precursors del nacionalisme). Tots aquests moviments polítics però també culturals, afavoriran la revitalització de la cultura i la llengua catalanes: la Renaixença i el Modernisme.

ELS ANYS ELÈCTRICS (DE 1900 A 1939)

A principis del S.XX, amb la diversificació d'energia (electricitat i petroli), també es diversifica la indústria catalana. Això provoca el naixement de moltes més fàbriques i indústries, molts més llocs de treball... Això afavoreix que els moviments pels drets dels obrers proliferin. Naix la CNT, el moviment anarquista, es fan les primeres vagues, la jornada laboral de 8 hores, se celebra la festa del treball... I també, com a conseqüència de que a Catalunya hi hagi molta més indústria, apareixen les primeres onades migratòries de treballadors de la resta d'Espanya que venen a treballar a Catalunya. A nivell polític s'aconsegueix la Mancomunitat (1914-1925) que és tallada per la dictadura de Primo de Rivera, i després la proclamació de la II República, on es recupera la Generalitat. Francesc Macià i Lluís Companys, d'ERC, en seran els presidents. Tota aquesta llibertat com a poble s'acaba amb el cop d'estat militar del 14 de juliol de 1936, la Guerra Civil i la llarga dictadura de Franco, plena de repressió cap als sectors democràtics, d'esquerres, i "separatistes".

DEFETA I REPRESA (1939 – 1980)

La dictadura aboca el país a la misèria i al col·lapse econòmic, fins als anys 60, on torna a rellançar-se la indústria, apareix el turisme, hi ha la gran allau migratòria dels anys 60, l'inici de la societat de consum, i amb això l'aparença d'una llibertat més gran. L'oposició al règim franquista és gran i popular: la generació que no ha viscut la guerra vol la democràcia. Franco mor. S'escriu la Constitució de 1978 i l'Estatut d'Autonomia de Catalunya de 1979, que retorna la Generalitat de Catalunya a Catalunya i inicia així un camí que encara caminem cap a la llibertat.

